

XXII-OJI JAUNŲJŲ MOKSLININKŲ PSICHOLOGŲ KONFERENCIJA

KASDIENYBĖ KINTANČIAME PASAULYJE

2025 m. gegužės 16 d.

PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ LEIDINYS

Abstract book of the
22nd Conference of Junior Researchers in Psychology
EVERYDAY LIFE IN A CHANGING WORLD
May 16, 2025

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

KONFERENCIJOS ORGANIZACINIS KOMITETAS || ORGANISATIONAL COMMITTEE

Pirmininkė | Chair:

Greta Guogaitė

Nariai || Members:

Miglė Rudytė

Justė Margevičienė

Agnė Grigaitė

Livija Žiemienė

Donata Pečiukėnienė

Studentai || Students:

Ramunė Serapinė

Gintarė Ušakovaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS || SCIENTIFIC COMMITTEE OF THE CONFERENCE

Pirmininkė || Chair:

prof. dr. Roma Jusienė

Nariai || Members:

prof. dr. Evaldas Kazlauskas

prof. dr. Ilona Laurinaitytė

doc. dr. Sigita Girdzijauskienė,

doc. dr. Greta Kaluževičiūtė-Moreton

doc. dr. Ramunė Dirvanskienė

dr. Arūnas Žiedelis

dr. Said Dadašev

dr. Austėja Dumarkaitė

KONFERENCIJOS GLOBĖJA || PATRON OF THE CONFERENCE

Prof. habil dr. Danutė Gailienė

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI || CONFERENCE ORGANISERS

Filosofijos
fakultetas

INFORMACINIS RĖMĖJAS | INFORMATIONAL SPONSOR

RĖMĖJAI | SPONSORS

PARTNERIS | PARTNER

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

DOI <https://doi.org/10.15388/JMPK.2025>

ISSN 2669-0357

Copyright © 2025 Authors. Published by Vilnius University Press

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

pokalbių robotų grįsti KET principais ($n = 9$). Naudoti taisyklėmis pagrįsti ($n = 4$), dirbtiniu intelektu paremti ($n = 5$) ir hibridiniai ($n = 4$) pokalbių robotai. Jie taikyti psichikos sveikatos simptomų mažinimui ($n = 7$), psichologinei gerovei stiprinti ($n = 3$) ir psichikos sveikatos paslaugų optimizavimui ($n = 4$), dauguma veikė saugiose interneto platformose ($n = 9$). (3) Taisyklėmis pagrįsti pokalbių robotai veiksmingi paauglių kūno įvaizdžiui, vidutinio amžiaus suaugusiųjų emocinei savijautai, vyresnių žmonių vienišumui, valgymo sutrikimų prevencijai. Dirbtiniu intelektu paremti pokalbių robotai veiksmingi depresijos simptomų mažinimui, pogimdyvinės depresijos ir priklausomybių prevencijai. Hibridiniai pokalbių robotai veiksmingi depresijos ir nerimo simptomų mažinimui bei psichikos sveikatos paslaugų optimizavimui. Trumpalaikis poveikis nustatytas daugumoje tyrimų ($n = 9$), ilgalaikiai rezultatai – nevienareikšmiai ($n = 3$).

Išvados. Pokalbių robotu paremtos intervencijos gali būti veiksmingos psichikos sveikatos sutrikimų simptomų mažinimui, psichologinės gerovės stiprinimui ir psichikos sveikatos paslaugų optimizavimui, tačiau jų efektyvumas priklauso nuo tyrimų ir intervencijų specifikos. Nors pokalbių robotu paremtos intervencijos gali būti veiksmingos psichikos sveikatai, ilgalaikiam jų poveikiui patvirtinti reikia atlikti daugiau tyrimų.

Raktiniai žodžiai: psichikos sveikata, pokalbių robotų intervencijos, veiksmingumas, sisteminė apžvalga.

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ EKRANINIŲ MEDIJŲ NAUDOJIMAS IR AUTIZMO SPEKTRO SUTRIKIMO RIZIKA

Miglė Žiemienė

Vilniaus Universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas

Ivadas. Ekraninių medijų (EM), tokių kaip televizorius ar mobilusis telefonas, naudojimas yra neatsiejama žmonių gyvenimo dalis. Ilgesnė EM naudojimo trukmė yra susijusi su didesnėmis vaikų emocinėmis ir elgesio problemomis bei somatiniais skundais (Jusienė, Laurinaitytė, Pajėdienė, Praninskienė, Rakickienė ir Urbonas, 2017). Daroma neigiama įtaka vaikų elgesiui, susijusiam su socialinėmis interakcijomis, dėmesio sutelkimui ir emocijų reguliavimui (Neophytou et al., 2021), kurie gali būti svarbūs diagnozuojant autizmo spektro sutrikimą (ASS). Šiuo tyrimu siekiama aiškintis, kaip dvejų – penkerių metų amžiaus vaikų naudojimasis EM siejasi su ASS rizika.

Metodika. Tyrime naudojami 994 vaikų duomenys, surinkti pirmojo tęstinio tyrimo „Šiulaikinės informacinės technologijos ir mažų vaikų sveikata“ etapo metu, iš tėvų auginančių ikimokyklinio amžiaus vaikus. Buvimo prie ekranų trukmė matuota laiko intervalais, pateiktais anketoje apie vaikų psichikos ir fizinę sveikatą bei informacinių technologijų naudojimą. Autizmo spektro sutrikimo rizika buvo įvertinta remiantis įvairiapusių raidos sunkumų skalės įverčiais, gautais tėvams užpildžius „Vaikų elgesio aprašą“. EM naudojimo sunkumų skalė buvo sukurta atlikus faktorinę analizę ($KMO = 0.65$, $p < 0,001$) (Crombach's Alpha = 0.71).

Rezultatai. Buvo rastos statistškai reikšmingos sąsajos tarp laiko prie ekranų trukmės darbo dienomis ($\rho = 0,09$, $p = 0,003$), laisvadieniais ($\rho = 0,10$, $p = 0,002$) bei probleminio EM naudojimo ($\rho = 0,17$, $p < 0,001$) ir įvairiapusių raidos sunkumų įverčio. Dvinarės logistinės regresijos rezultatai rodo, kad vaikų amžius ($OR = 1,04$, $p = 0,044$), leidimas vaikui naudotis EM, kol tėvai atlieka namų ruošos darbus ($OR = 1,93$, $p = 0,038$) ir probleminis EM naudojimas ($OR = 6,19$, $p < 0,001$) teigiamai prognozuoja patekimą į ASS rizikos grupę, o tėvų leidimas naudotis vaikams EM, kol tėvai kalbasi su kitais žmonėmis ($OR = 0,38$, $p = 0,016$) neigiamai prognozuoja patekimą į ASS rizikos grupę ($\chi^2 = 54.27$, $df = 10$, $p < 0,001$).

Išvados. Didesnis vaikų amžius ir tėvų leidimas vaikams naudotis EM, kol patys atlieka namų ruošos darbus šiek tiek padidina tikimybę patekti į ASS rizikos grupę. Tėvų leidimas naudotis EM, kol tėvai kalbasi su kitais žmonėmis, šią riziką šiek tiek mažina. Stipriausiai tikimybę patekti į ASS rizikos grupę padidina probleminis EM naudojimas.

Raktiniai žodžiai: ekraninės medijos, EM, ekraninių medijų naudojimo trukmė, autizmo spektro sutrikimas, ASS, ASS rizika, probleminis EM naudojimas, ikimokyklinio amžiaus vaikai.

JAUNŲ SUAUGUSIŲJŲ EKOLOGINIO NERIMO IR EKOLOGINIO SAVIVEIKSMINGUMO RYŠYS SU TROŠKIMU TURĖTI VAIKŲ

Jelena Žolonko, dr. Loreta Zajančkauskaitė-Staskevičienė

Vytauto Didžiojo universitetas, Socialinių mokslų fakultetas, Psichologijos katedra

Išvadas. Pastarasis dešimtmetis pasižymėjo augančiu mokslininkų susidomėjimu psichinės sveikatos ir klimato kaitos sąsajomis, ypatingą dėmesį skiriant ekologiniam nerimui (Clayton et al., 2023). Ekologinis nerimas siejamas su daugybe psichologinių problemų, taip pat ir su atsisakymu turėti vaikų (Hickman et al., 2021), kuris kai kurių autorių vertinamas kaip potencialiai aplinkai palankus elgesys kadangi gali būti interpretuojamas kaip viena iš strategijų, padedančių mažinti asmeninio anglies dioksido pėdsako padarinius (De Rose & Testa, 2011; Rackin et al., 2022; Nakkerud, 2023). Tyrėjų tarpe galima rasti nuomonių apie moderacinį saviveiksmingumo efektą ekologinio nerimo ir aplinkosauginio elgesio kontekste (Bonello, 2023; Ziqi Qin et al., 2024). Šiuo tyrimu siekta nustatyti jaunų suaugusiųjų ekologinio nerimo, ekologinio saviveiksmingumo ir troškimo turėti vaikų sąsajas.

Metodika. Atlikta internetinė apklausa. Tyrime dalyvavo 220 tiriamųjų (189 moterų, 30 vyrų, 1 - „kita“), amžiaus vidurkis $25,61 \pm 5,19$ SN. Instrumentai: Hogg ekologinio nerimo skalė (HEAS-13) (Hogg et al., 2021), Suvokiamo saviveiksmingumo skalė (PSE) (Yoong et al., 2018), Troškimo turėti vaikų klausimynas (The Desire to Have Children questionnaire) (Rholes et al., 1997).

Rezultatai. Tyrimo rezultatai nepatvirtino kitų tyrimų išvadų apie ekologinio nerimo ir troškimo turėti vaikų sąsajas, taip pat buvo nustatyta, kad ekologinis saviveiksmingumas nėra statistiškai reikšmingas susijęs su ekologiniu nerimu ir neturi moderuojančio poveikio ryšiui tarp ekologinio nerimo ir troškimo turėti vaikų. Moterų ekologinio nerimo įverčiai yra statistiškai reikšmingai aukštesni lyginant su vyrų ekologinio nerimo įverčiais; ekologinio nerimo įverčiai tarp dalyvaujančių ir nedalyvaujančių aplinkosauginėje veikloje tiriamųjų grupių skiriasi statistiškai reikšmingai. Neturinčių vaikų jaunų suaugusiųjų troškimą turėti vaikų reikšmingai didina aukštasis išsilavinimas, mažina – amžius.

Išvados. Sąsaja tarp jaunų suaugusiųjų ekologinio nerimo ir troškimo turėti vaikų nenustatyta. Ekologinio saviveiksmingumo kaip moderatoriaus vaidmuo nėra statistiškai reikšmingas ryšiui tarp jaunų suaugusiųjų ekologinio nerimo ir jų troškimo turėti vaikų. Nepaisant ribotumų (imties dydis/sudėtis; ekologinio nerimo pasireiškimo dažnis), šis tyrimas suteikia įžvalgų apie jaunų suaugusiųjų ekologinį nerimą bei prisideda prie šios temos nagrinėjimo Lietuvos kontekste.

Darbo vadovė: dr. Loreta Zajančkauskaitė-Staskevičienė.

Raktiniai žodžiai: Ekologinis nerimas, ekologinis saviveiksmingumas, troškimas turėti vaikų, jauni suaugusieji.